

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

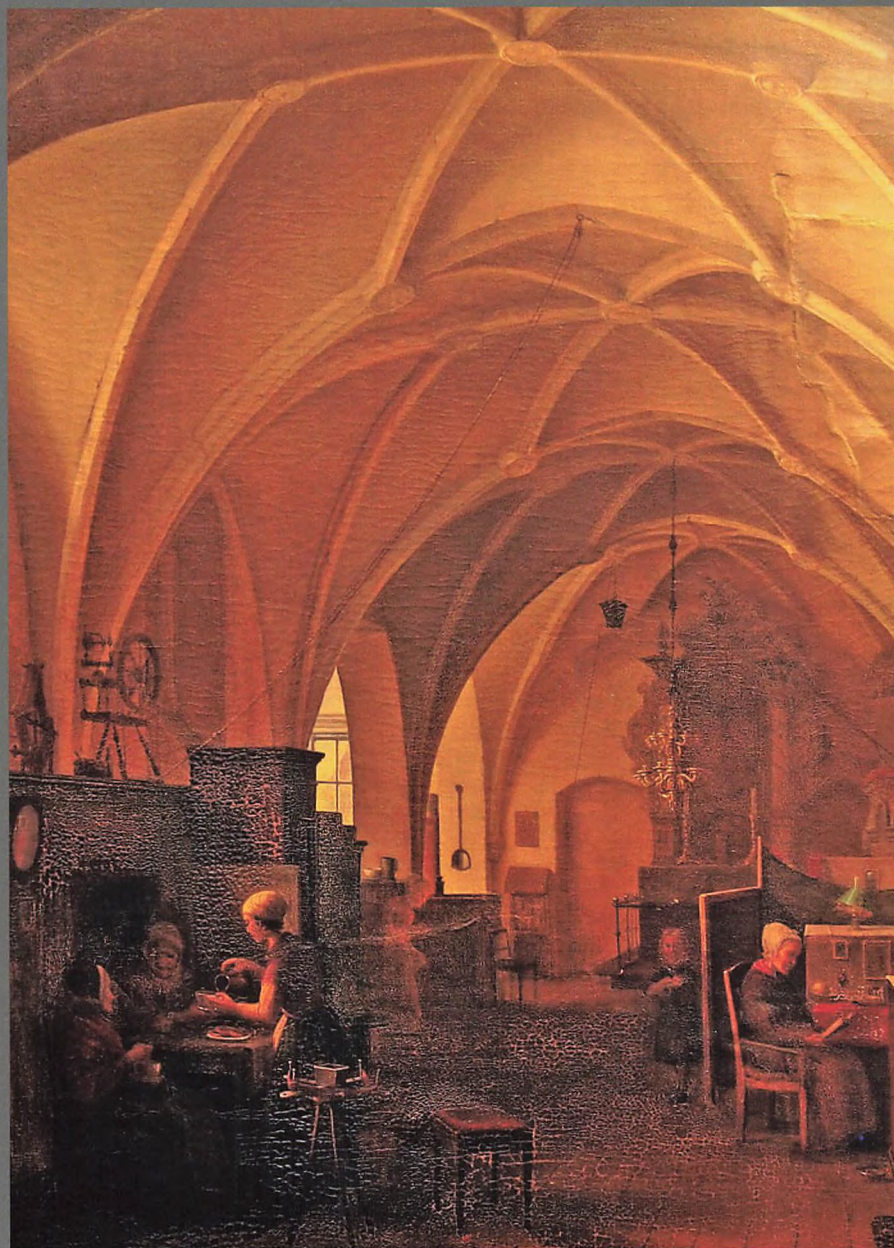
Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

NYT FRA DET GAMLE HELSINGØR

Nr. 4 / 2023

Formanden skriver

Det var en overraskelse for mig, da David Høyer ringede og fortalte om sit nye job som chef for Krigsmuseet og Frihedsmuseet. Som historiker kan jeg godt forstå, at David har sagt ja til det nye job. David er både historiker og museumsmand, og de to nye museer er en del af Nationalmuseet. At de samtidig ligger inden for cykelafstand af hans bolig er også et argument.

Kristeligt Dagblad skrev en større artikel om den kommende chef. Jeg citerer herfra:

»Et job, som på mange måder forener de interesser, som har dannet en rød tråd igennem hele hans karriere. Og når han den 1. oktober vender tilbage til de samme lokaler, hvor han i sin tid startede som studentermedhjælper, så er det oprigtigt for at tiltræde – omend udtrykket kan synes en smule fortærsket – sit drømmejob.«

Vi har i bestyrelsen haft et godt samarbejde med David Høyer i næsten 3 år. Vi ønsker ham selvfølgelig held og lykke.

Der er sket meget for museerne i de knap 3 år, David Høyer har været her. Museet i Karmeliterhuset blev lukket og flyttet til Kulturværftet. Åbningstiden i Klarerergården er nu begrænset til ferieperioder. Den første udstilling på Kulturværftet åbnede i foråret og har givet en del debat. Der har været kritik af de mange plancher og for lidt originalt udstillingsmateriale. Problemet er, at der nu skal være et museum med gratis adgang og intet synligt personale. Det betyder, at alt skal være i montre med klimasikring og alarmer. Det er dyrt og giver nogle begrænsninger.

I bestyrelsen gav vi et høringssvar i forbindelse med flytningen, hvor vi betingede os, at bymodellen af Helsingør 1801 blev opstillet i receptionen på Kulturværftet. Det vil give museet et løft.

Tom Sinding, formand

Forsidebilledet

Maleri fra Almindeligt Hospital. 1800-tallet, ukendt kunstner. Foto: Torben Bill-Jessen.

NYT FRA DET GAMLE HELSINGØR

Bente Thomsen (ansvh.)

Torben Bill-Jessen

Charlotte Fenger

Tryk: Nofoprint, Vallensbæk

Nyt fra det gamle Helsingør

udkommer med 4 numre om året

Stof til bladet sendes til

btsnekkersten@gmail.com

Deadline for nr. 1/2024 er

mandag 8. januar 2024

Helsingør Historiske Forening

Formand: Tom Sinding

tlf. 23318605

Næstformand: Bente Thomsen

tlf. 21256830

Kasserer: Flemming Jensen

Morten Østergaard

Ingrid Dora Jarnbjer

Aksel Ravn

Carsten Rygaard

Søren Voller

Torben Bill-Jessen (suppleant)

Charlotte Fenger (suppleant)

Foreningens hjemmeside:

helsingoerhistoriskeforening.dk

Kontingent for 2023:

225 kr. for enkeltpersoner

275 kr. for par

575 kr. for firmaer

Betaling kan ske på:

Reg. 2255, konto 1905 639 169

MobilePay nr. 307140.

Charlotte Amalie Kierboe – en møllerkone i Helsingør

af Maria Rehling Refer

Klokken halv 10 om aftenen den 10. april 1808 blev en lille pige født i Helsingør. Hendes forældre var de nygifte Ane Cathrine og premierløjtnant ved kongens regiments 3. bataljon, Adolph Frederik Stricker (A.F. Stricker).¹ Parrets lille datter blev 8. maj samme år døbt i Sct. Mariæ kirke og fik navnet Charlotte Amalie Stricker. Hun blev opkaldt efter sin 4 år tidligere afdøde farmor, hustru til kommandant Otto Christian Stricker på fortet Dansborg i Tranquebar. Charlotte Amalie blev aldrig kaldt andet end Malle. Allerede året efter fik Malle en lillesøster, Frederikke Christiane, og de følgende år frem til 1821 voksede børneflokken til i alt 5 piger og 2 drenge.

I 1810 blev Malle og hendes lillesøster Frederikke foreviget på et familiesilhuetklip, som deres bedstemor, bryggerkone i Kongensgade, Berthe Grub havde bestilt af den omrejsende silhuetklipper Franz Liborius Schmitz. Malle og hendes lillesøster står og sidder hos deres mor, mens deres far står bagved dem i fuld uniform. I midten sidder Malles elskede bedstemor ved temaskinen, og til venstre står hendes moster og onkel, Johanne Elisabeth og brændevinsbrænder Børge Reiersen Lund (B.R. Lund).

Malle 2 år – markeret på silhuetten. Alle artiklens illustrationer er i privat eje.

På Havnsø Mølle

1812 blev Malles far, A. F. Stricker forfremmet til kaptajn. I længden blev han tilsyneladende træt af den militære løbebane, for i 1818, da Malle var 10 år, købte han Havnsø mølle med tilhørende kro. Familien brød derfor op fra det trygge Helsingør og flyttede til Havnsø. Her renoverede Malles far den hollandske mølle, og hendes mor fødte 2 drenge i 1819 og 1821.

Malle forblev imidlertid ikke længe i Havnsø. Der var langt til skole og undervisning, og hun blev derfor sendt tilbage til Helsingør til sin moster og onkel i brændevinsgården i Stjernegade 17, hvor også hendes elskede bedstemor var flyttet ind, efter hun var blevet enke i 1812. Malle indgik i familiens liv med sine kusiner og fætre, fik huslige pligter og undervisning og deltog i familiens festligheder. Sammen med

¹ Se: Maria Rehling Refer: Anne Cathrine og Adolph Frederik Stricker i Nyt fra det gamle Helsingør nr.1/2023.

sin 1 år ældre kusine Ane Christine gik hun til konfirmationsforberedelse hos pastor Trojel, og 1. søndag efter påske 1822 blev de begge konfirmeret i Skt. Olai kirke. I kirkebogen er B. R. Lund anført som »plejefar« for Malle. Malle har været en kvik pige, for som den eneste på holdet fik hun karakteren »udmærket godt« (Ug).

Året efter den 3. 8. 1823 døde Malles mor, Ane Cathrine i Havnsø, kun 35 år gammel. Dødsårsagen fremgår ikke af Havnsø kirkebog. Malle var på det tidspunkt 15 år og boede fortsat hos sin moster og onkel i Helsingør. Ud over sin mors familie i Helsingør havde Malle kontakt med sin fars familie i Tranquebar. Et kondolencebrev fra hendes 23-årige faster Eleonora Stricker skrevet den 11.8.1824 vidner herom.

Min Kjæregode Amalie - Det har usigelig bedrøvet mig at erfare Din dyrebare Moders Død. Gode Pige! Lad ikke dette store Tab bedrøve Dig for meget. Tænk bedste Pige jeg mistede min elskede Moder i min Barndom, da jeg just højlig trængte til den Ømme Moderlige Omsorg.... Jeg tog min Tilflugt til den Guddommelige Religion som Trøster alle dem der troelig følger dens Love.... Derfor elskede Amalie, hav taalmodighed; vær selv trøstet, og Trøst Din kjæregode Fader; Sørg for Dine andre smaae Sødskende, som Din gode Moder havde gjort. Da vil den milde Fader Velsigne og beløne Dig rigelig.

Malles far, A.F. Stricker og hendes små søskende blev boende et par år på Havnsø mølle, og hendes far giftede

sig 2. gang med tjenestepigen Marie Pedersen, datter af en jordløs husmand i Havnsø. I 1828 fraflyttede familien møllen og slog sig ned i et hus tilhørende Løvenborg ved Holbæk, hvis ejer A.F. Stricker tilsyneladende kendte fra militæret. Her blev familien en årække, men af familiebreve fremgår det, at A. F. Stricker ikke lykkedes med at skaffe sig et udkomme. I løbet af 1830'erne vendte familien tilbage til Helsingør.

Tilbage i Helsingør

Den 6. februar 1829 blev Malle gift med møller ved Cathrine mølle i Helsingør, Christian Ludvig Kierboe (Chr. L. Kierboe). Han var enkemand, idet hans 1. hustru Berthe Cathrine Stähling, som han var blevet gift med i 1823, døde i 1825, kun 24 år gammel. Hun og Malle var beslægtede, idet Berthe Cathrine var datter af Malles bedstemor Berthe Grubs søster Karen Stähling. Berthe Cathrine havde i 1823 født en søn, Otto Georg, og i 1825 havde hun født en datter, Louise Christine, som imidlertid døde som helt lille året efter.

Ved sit giftermål var Malle blevet stedmor for den da 6-årige Otto Georg, og i årene fra 1829 til 1848 fik Malle 10 børn, 8 piger og 2 drenge. Malle kom til at leve sit liv som møllerkone på Cathrine mølle i 33 år, fra hun blev gift i 1829 til Chr. L. Kierbos død i 1862. Cathrine mølle var i følge Helsingør Leksikon ejet af P.W. Tegner i 1832 og af Chr. L. Kierboe fra 1832-1869. Årstallene er sandsynligvis angiv-

vet ud fra brandtaksationer og kan derfor være fortegnet. Chr. L. Kierboe har nok allerede ejet møllen under sit første ægteskab og opkaldt den efter sin første hustru. I øvrigt ejede han den ikke til 1869, eftersom han døde i 1862, hvorefter den hurtigt blev solgt.

Cathrine Mølle før branden i 1891.

Cathrine Mølle

Cathrine mølle lå på Stejlebakken lige uden for Svingelen, den sydlige indgang fra Strandvejen til Helsingør. Til møllen hørte en møllegård ud til på Kongevejen, der hvor Gurrevej løb ud (i dag Rosenkildevej). Møllen var som de øvrige møller i Helsingør oprindelig en stubmølle, men efter en brand blev den ombygget til hollandsk mølle. Dette er nok sket i løbet af 1820'erne, i hvert fald før 1833, hvor Th. Fearnly malede såvel et sommer- som et vinterbillede, hvor Helsingør ses fra sydvest, og hvor Cathrine mølle ses som hollandsk mølle.

Th. Fearnley: Helsingør sommer. Chr. L. Kier.

Flere historiske kilder angiver, at Chr. L. Kierboe i folkemunde kaldtes »Den muntre Møller«, og livet på møllen skulle have været livligt og lystigt. M. Galschiøt skriver: *I sine velmagts Dage ejedes og dreves den [Cathrine mølle] af den muntre møller Christian Kierboe, der var en af de fire kendte Kierboe-brødre, sønner af brændeviinsbrænder Rasmus Kierboe, der døde 1849.² Christian Kierboe havde foruden sit eget gode humør et halvt dusin kønne og livlige døtre, og det førte naturligvis til megen selskabelighed i det gæstfrie hus.³*

Foto af Chr. L. Kierboe.

² M. Galschiøt synes her at begå en fejl, da Chr. L. Kierboe så vidt vides var søn af brændeviinsbrænder Otto Kierboe.

³ Se: M. Galschiøt: Helsingør i midten af forrige århundrede, Nyt Nordisk Forlag, 1960, s. 194-195.

Den muntre selskabelighed er også bevidnet i overleverede private breve. Bl.a. skrev Malles fætter Herman Rehling en række festlige breve til Malle fra København, da han med sin familie var på et midlertidigt ophold i Danmark 1833-34, og de da aflagde flere besøg på Cathrine mølle i Helsingør. Af Hermans breve fremgår det, at familierne Kierbo, Lund, Galschiøt, Stricker, Rehling og Herold udgjorde en ven-skabskreds i Helsingør, som bl.a. samledes på Cathrine mølle.⁴

Hermans mor Metta Marie Rehling, som var Malles faster, bevidner ligeledes gæstfriheden på Cathrine mølle i et brev skrevet til Malle den 3.12.1837, efter at familien Rehling var vendt tilbage til Indien. Hun skriver: *Den korte Tid i hvilken jeg havde den Lykke at kjende Dig og alle Dine Sødsken- de, har været nok for mig til, at aldrig at kunne glemme Eder. Ofte tænke vi paa de faae, men højest behagelige Dage hvilke vi i Helsingør tilbragte under Dit giestfri Tag, og endnu oftere erindrer jeg med Glæde, at have seet Dig der, min kjereste Malle, som en kjerlig Kone og en lykkelig Moder. Hils Din gode Mand tusinde Gange fra os alle, og siig ham at han ligesom enhver af vore Venner i Danmark, erindres med Kjerlighed af os. Kys Dine kjere Smaa fra mig, og lad dem ei glømme at de i det fjerne har en Tante der elsker dem højt.*

I 1856 malede J.F. Møller et male-ri af haven til en af møllegårdene i Hel-singør. Billedet er præsenteret af Jørn Møller i artiklen: *Portrætmaleren J.F. Møller*⁵ og ligeledes af Lars B. Madsen

Foto af Malle
ca. 1856.

i artiklen: *Nogle lysthaver i Helsingør*.⁵ I begge artikler udtrykkes tvivl om, hvilken møllehave der er tale om, men at det muligvis kunne være Christine mølle. Endvidere formoder Jørn Møller, at personerne på billedet er møllerens hustru, som sidder på bænken, og en af døtrene, som river havegangen.

Beboerne på Christine mølle passer imidlertid ikke særlig godt ind i billedet. Møller Rasmus Hansens hustru Susanne Christine var 60 år i 1856, og dermed ældre end kvinden på bænken synes at være, mens datteren, den 36-årige Karen Marie var for ung til at være kvinden på bænken. Karen Marie var gift med Johan Olfert Høst, og de havde i 1856 to døtre, Christine Caroline Henriette på 10 år og Mathilde Susanne på 4 år. Tager man højde, kjolelængde og marmelukker i betragtning må pigen med riven nok være 12-14 år, hvorfor de to døtre på Christine mølle matcher dårligt med pigen på billedet.

⁴ Brevene er beskrevet i Maria Relling Referat Venskabskredsen i Helsingør. Forening og Museum nr. 3, 2016

⁵ Se: Jørn Møller: *Portrætmaleren J.F. Møller*, Helsingør Museums Årbog 2009 og Lars B. Madsen: *Nogle lysthaver i Helsingør*, Museerne Helsingør Årbog 2022.

J.P. Møller:
Møllehave.

Beboerne på Cathrine mølle passer langt bedre til kvinderne på J.F. Møllers billede. I 1856 var Malle 48 år. Ovenstående fotografi af hende er fra den tid, og hun kunne meget vel være møller-konen på bænken på billedet. Flere af Malles døtre kunne komme på tale som pigen med riven. Det kunne meget vel være den i 1856 14-årige Neeltje Charlotte eller den 12-årige Louise Christine. Desuden må J.F. Møller have kendt familien, da han forinden havde malet B.R. Lunds bror Thor R. Lunds skydeskive, hvor såvel Thors mølle som Cathrine mølle indgik. Jeg forestiller mig derfor gerne, at J.F. Møller har malet Malle og en af hendes døtre i Cathrine møllehave en dejlig sommerdag i 1856.

Selskabeligheden på Cathrine mølle fik givetvis en ende; i hvert fald fortsætter M. Galschiøt sin beskrivelse: *Om det [selskabeligheden] var til gavn for forretningen er vel tvivlsomt. Kierboe brugte mere end han fortjente, og de sidste år af hans liv, da han var en af sygdom nedbrudt mand, kom til at stå i en sørgelig modsætning til hans glade ungdom. Møllen blev solgt kort efter*

*hans død i 1862, og familien spredtes.*⁶ Malle levede mange år efter Chr. Ludvig Kierboe og blev boende i Helsingør livet ud. Efter sigende tog hun sig kærligt af sin far til hans død i 1871, og hun vedblev at være den milde og elskelige Malle, hvilket også lyser ud af et foto af hende som ældre. Hun døde i 1889, 81 år gammel.

Kilder:

- Frederiksen, Birgitte: Mine formødre, privattryk 1992.
Galschiøt, Martinus: Helsingør i midten af forrige århundrede, Nyt Nordisk Forlag, 1960.
Helsingørlex.dk.
Madsen, Lars Bjørn: Nogle lysthaver i Helsingør, Museerne Helsingør, Årbog 2022, s.37-54.
Madsen, Lars Bjørn: Swingelport – Historien om Helsingørs gamle hovedindgang, Simon Spies Fonden, 1993.
Møller, Jørn: Portrætmaleren J.F. Møller', Helsingør Museums Årbog 2009, s.75-98.
Pedersen, Laurits: Helsingør Møller og Møllere, i Frederiksborg Amts Årbog 1955, s. 68-89.
Refer, Maria Rehling: Anne Cathrine og Adolph Frederik Stricker, Nyt fra det gamle Helsingør Nr.1/2023, s.3-8.
Refer, Maria Rehling: Venskabskredsen i Helsingør, Forening og Museum nr. 3 2016, s.3-11.
Rehlingfamiliens private breve, i privat eje.
Skt. Olai kirkebog

⁶ Se: M. Galschiøt: Helsingør i midten af forrige århundrede, s. 194-195.

Amerikanerne i Helsingør

Af Thorbjørn Sjøgren

Der er ikke noget underligt i at jazz-musikere, der – i kortere eller længere tid – slår sig ned i et fremmed land, vælger landets hovedstad. Jazzen er jo, i alt væsentligt, en kollektiv musik, og muligheden for at finde samarbejdspartnere er selvsagt større i hovedstadsområdet end ude på landet, uanset hvilket land, vi taler om. Således også Danmark, som især fra slutningen af 1950'erne og de næste ca. 15 år oplevede, hvad man næsten kunne kalde en invasion af amerikanske jazzmusikere.

Nogle slog sig permanent ned her, andre i nogle år: Stan Getz, Oscar Pettiford, Dexter Gordon, Kenny Drew, Stuff Smith, Horace Parlan, Duke Jordan, Brew Moore og Ed Thigpen er nok de væsentligste, og de fik alle, på forskellige måder, stor betydning for dansk jazzlivs høje stade i de år. Spurgte man dem hvorfor de var kommet, fik man ofte svar, der rummede varianter over udtrykkene »ingen racisme« eller »en mere afslappet livsform«. Og to af dem fik også tilknytning til Helsingør, nemlig Stan Getz og Duke Jordan.

Stan Getz

Getz (1927-1991) havde besøgt Sverige i 1951 og 1955 og var blevet begejstret

*Stan Getz
fotograferet i
1958 i Kastrup
Lufthavn.
Billedkilde:
Wikimedia
Commons.*

over, hvor gode mange af de svenske musikere var. To ting var væsentlige i hans ønske om at rykke teltpælene op: Han var i 1956 blevet gift med svenske Monica Silfverskiöld (de havde lært hinanden at kende, da hun studerede i New York), og han stod med stærke misbrugsproblemer, som han håbede at kunne komme ud af ved at komme væk fra New York. Først boede de på familiens gods, Rockelstad, i Skåne, men det var upraktisk, når han skulle passe spillejob rundt i Europa, så i 1959 flyttede de til et lejet hus i Lyngby og kort tid senere til et (også lejet) rummeligt hus på Nordre Strandvej i Ålsgårde. Herfra blev han hentet og bragt, undertiden i Montmartre-ejer Anders Dyrups sejl-båd, når han skulle spille i Montmartre i København, og hvor andre gæstende amerikanske musikere undertiden havde natlige jam-sessions. En ubekræftet historie fortæller også, at Getz, når de på vej hjem fra København meget tidligt om morgenen, kunne finde på at hoppe i vandet og svømme det sidste stykke ind til land (og det kan meget

vel være rigtigt, for Getz var i mange år en ivrig svømmer, og mange år senere er der en vidnefast beretning om, hvordan han en sen aften svømmede over Themsen). Men Getz var også begyndt at blive usikker på, hvorvidt han efter nogle års fravær fra den amerikanske jazzscene var blevet glemt af det amerikanske publikum, så i januar 1961 valgte han at vende tilbage til USA, hvor han hurtigt fik en kolossal succes med sine indspilninger af den brasilianske bossa-nova musik. Men indtil sin død i 1991 spillede Getz jævnligt i København, og han indspillede faktisk en række af sine allerbedste plader her.

Duke Jordan

Jordan (1922-2006) var fra midten af 1940'erne og en halv snes år frem højt respekteret som en af bebop-jazzens førende pianister, men gled så stille og roligt i baggrunden og måtte igennem 1960'erne ernære sig ved at give klaverundervisning og køre taxa. Men i 1972 dukkede han frem igen, og året efter inviterede foreningen Jazz Exchange ham til Danmark. Vi arrangerede igennem efteråret en lang række koncerter med ham, og for at holde udgifterne nede blev han indkvarteret i min lille lejlighed i Vanløse. Det blev begyndelsen på et godt venskab, og han kom igen i starten af 1975. Jeg var i mellemtiden flyttet til Snekkersten, der var et værelse til ham, han fik lov til at øve på biblioteket i Helsingør og trivedes som en fisk i vandet. En aften var vi inviteret til middag hos en kollega på den anden side af banen. Da det var ved at blive sent, sag-

*Duke Jordan
1973. Foto:
Thorbjørn
Sjøgren.*

han op, pakkede sin kuffert og fortalte mig, at han havde aftalt med vores værtinde fra aftenen før, at han flyttede over til hende. Og der blev han så i en halv snes år, spillede ofte både herhjemme og på udlandsturneer, indspillede en lang række plader og havde klaverelever i hjemmet på Nørrevej, indtil han flyttede til Valby.

Jeg arrangerede adskillige koncerter med ham, både på biblioteket og i Toldkammeret, også efter at han var flyttet til København, og hans klaverspil havde stadig denne rytmiske spændstighed og det elegante anslag, der lige fra starten var hans adelsmærke og som var med til at gøre hans musik mere imødekommende end adskillige andre jævnaldrende pianister. Og efter koncerterne kom folk jævnligt hen og hilste på og fortalte ham, at de huskede ham fra de år, han boede her.

Hverken Stan Getz eller Duke Jordan satte vel noget egentligt »aftryk« på Helsingørs jazzliv, men alligevel er der stadig mange, som husker dem og deres musik.

Thorbjørn Sjøgren var fra 1986 til 2009 musikbibliotekar i Helsingør og igennem en halv snes år ansvarlig for jazzprogrammerne i Toldkammeret.

Daguerreotypier fra Vestindien

Charlotte Amalie og havnen set fra bjergene, Skt. Thomas, i begyndelsen af 1850'erne. Daguerreotypi af Hans Hansen (1819-82). provisor på Riises Apothek. 13,15 x 11,32 cm. Billedkilde: Museet for Søfart.

I 1980 modtog Handels- og Søfartsmuseet et helt uventet tilbud, som oven i købet viste sig at være ganske sensationelt.

Den daværende direktør for Handels- og Søfartsmuseet Henning Henningsen har samme år skrevet en artikel, hvori han beskriver, hvordan de pågældende genstande kom i museets besiddelse.

Det var en forhenværende læge fra Hørsholm ved navn A.H. Riise, som spurgte, om Handels- og Søfartsmuseet ville være interesseret i at modtage to originale daguerreotypier fra Vestindien. A.H. Riise nedstammede fra den kendte apotekerfamilie Riise, som fra 1838 til 1917 drev et apotek ved navn St. Thomæ i Charlotte Amalie.

Da familien rejste tilbage til Danmark i 1917, kom billederne med. A.H. Riise arvede dem på et tidspunkt og havde dem hængende på sin væg indtil 1980, da han tilbød museet at overtage dem.

Ekspertundersøgelse

Handels- og Søfartsmuseet henvendte sig til Det Kongelige Bibliotek for at få en ekspertundersøgelse af billederne.

Det viste sig, at der fra sidste halvdel af 1850'erne eksisterer et billedværk med litografier fra Danmark, udgivet af Emil Bærentzen. Dette værk rummer også to litografier fra Charlotte Amalie på St. Thomas. De betegnes som litografier af A. Nay efter daguerreotypier af H. Hansen.

Hvem var denne H. Hansen, som havde fremstillet de daguerreotypier, som var grundlag for Nats litografier?

Hans Hansen. Billedkilde: DVI.

A. H. Riise oplyste, at daguerreotypierne var optaget af en provisor, som havde været ansat på familiens apotek, og på den baggrund var det muligt at fastslå ophavsmandens identitet nærmere. Det blev yderligere bekræftet af, at billederne havde en indridsning, hvor der stod Hansen.

Provisoren hed Hans Hansen, og han var født i Helsingør i 1819. Hans far var vognmand og havde postbevilling for ruten Helsingør-København. Han blev cand.pharm i 1840. I 1848 rejste han til Dansk Vestindien, hvor han fik ansættelse på Riises apotek.

Charlotte Amalie og havnen set fra bjergene, Skt. Thomas, i begyndelsen af 1850'erne. Daguerreotypi af Hans Hansen (1819-82). 6,57 x 4,75 cm. Billedkilde: Museet for Søfart.

Med sin baggrund som farmaceut havde han gode forudsætninger for at sætte sig ind i teknikken bag daguerreotypier. Teknikken blev udviklet i 1830'erne af franskmændene L.-J.-M. Daguerre og er den tidligste form for fotografering. De tre daguerreotypier er gengivet her. Bemærk billedernes størrelse.

Omkring 1862 stoppede Hansen med at arbejde på apoteket og ernærede sig derefter som bageriejer i Charlotte Amalie. Han blev gift med en kvinde fra Helsingør ved navn Emilie A.M. Lynns, født Meyer. Emilie døde, formodentlig i 1871, og Hans Hansen rejste derefter tilbage til Danmark.

Her slog han sig dog ikke ned permanent. Kort efter hjemkomsten rejste han til Kimberley-diamantfelterne i Sydafrika og derfra videre til Australien, Honolulu og San Francisco. Herfra foretog han en kort afstikker til New York, hvor han havde en broder. Han døde i San Francisco i 1882.

Teksten bygger på Henning Henningsens beskrivelse af forløbet i forbindelse med museets erhvervelse af billederne i 1980. Henning Henningsen: De første fotografier på Dansk Vestindien.

Charlotte Amalie set mod vest, Skt. Thomas, i begyndelsen af 1850'erne. Daguerreotypi af Hans Hansen (1819-82). 16,9 x 11,13 cm. Billedkilde: Museet for Søfart.

Foredrag i sæsonen 2023-2024

Foreningens foredrag foregår normalt den sidste lørdag i måneden. Der er planlagt foredrag i november, januar, februar og marts/april.

Foredragene holdes på Kulturværftet i Helsingør på 2. sal – Dækket.

Foredragene begynder kl. 13.30, så de kan afvikles inden bibliotekets lukketid.

Der er gratis adgang for foreningens medlemmer. Ikke-medlemmer betaler 50 kr. i entré.

I sidste sæson måtte vi flere gange afvise medlemmer p.g.a. pladsmangel. Vi har derfor i denne sæson besluttet at bede om tilmelding på forhånd.

Plads reserveres via Museets hjemmeside:
<https://helsingormuseer.dk/events/>.

Medlemmer kan her reservere en gratis plads til foredraget. Ved foredraget beder vi om, at medlemskortet eller kvittering for indbetaling af kontingentet fremvises sammen med den gratis billet.

Medlemmer, som har reserveret plads til foredraget i november, er allerede på listen.

Ved problemer: Kontakt Bente Thomsen enten på sms: 21256830 eller mail: btsnekkersten@gmail.com.

**Lørdag den 25. november 2023
kl. 13.30**

Henrik Hey:
Congo

Henrik Hey vil give en kortfattet redegørelse om Belgisk Congo med et tilbageblik på Kong Leopold 2. og hans dannelse af Fristaten Congo. Endvidere vil han komme ind på årsagerne til, at det gik så galt ved Congos uafhængighed i 1960. Foredraget bygger på Henrik Heys tid ved FN's Militærpoliti i det daværende Leopoldville i 1960 - 61.

Henrik Hey er født i 1940 og har arbejdet som advokat dels i Aarhus og i de sidste 25 år i Grønland og blev dér konsul for Holland og Belgien.

Henrik Hey flyttede i 2010 til Helsingør og arbejdede som volontør på Skibsklarerergaarden 2011 - 2021.

Han har siden 2013 arbejdet i det team, der lægger skibsklarerer K. F. Marstrands omfattende arkiv fra 1830 og fremefter på File-maker. Henrik Hey er medlem af bestyrelsen for Helsingør Kirkegård og afholder dér historiske vandringer.

Han er medlem af Dansk-Belgisk Selskab, og har siddet i dets bestyrelse i en årrække.

Lørdag den 27. januar 2023 kl. 13.30

*Aske Laursen Brock, Museums-
inspektør på Museerne Helsingør:*
**Et selvmordsforsøg, en piskning og
en desperat enke: danske skibe i det
engelske prise arkiv**

I en 200 års periode, fra ca. 1650-1850, erobrede britiske kaperskibe tusindvis af skibe grundet mistanke om smugleri, fjendtlighed eller samarbejde med fjenden. I forsøget på at afklare sandheden om erobrede skibe konfiskerede briter-

ne så skibsdokumenter som personlige breve, spillekort og dagbøger: alt blev konfiskeret af briterne. Det har skabt et unikt arkiv, som giver et særligt indblik i datidens sociale liv. Blandt de mange skibe var der også danske og deres papirer blev ligeledes erobret. Prise-arkivet er en skattekasse af spændende begivenheder, som belyser historien på en ny måde.

Lørdag den 24. februar 2024 kl. 13.30

Emil Saggau, Lund Universitet:
Hellige Ukraine – krigens kirkelige rødder

Den 24. februar 2024 er det to år siden at russiske tropper angreb Ukraine i det, der er endt som den største krig på det europæiske kontinent siden Anden Verdenskrig. Denne krig har dybe kirkelige rødder. De russiske politiske og religiøse ledes forståelse af Ukraine, byen Kyiv og vesten er tæt forbundet med den russiske ortodokse kirke. Og for Putin er kirken, foruden landets atomarsenal, Ruslands stærkeste indenrigs- og udenrigspolitiske forsvar. Men også den ukrainske selvforståelse og ønske om selvstændighed er tæt forbundet med kirkerne. Dette kom særligt til udtryk, da den ukrainske ortodokse kirke løsrev sig fra russisk indflydelse og blev selvstændig i 2018. En begivenhed som medførte en endnu dybere kløft mellem Ukraine og Rusland.

Foredraget giver et indblik i den lange og komplekse historie om, hvordan kirkerne i Østeuropa har formet det politiske og nationale rum, som krigen udspiller sig i. Et rum, hvor kirken selv er blevet til en aktør, hvis præster står ved frontlinjerne og er mål for angreb.

Emil Hilton Saggau, PhD, dansk kirkehistoriker og forsker ved Lunds Universitet. Saggau er specialist i de moderne ortodokse kirker i Østeuropa og deres rolle i krig og nationalisme. Han er forfatter til bl.a. »Moderne Ortodokse kirker« (2021) og flere bøger og forskningsartikler om moderne kirker, nationalisme og krig.

Militærkirke nær Moskva. Russiske soldater til gudstjeneste. Billedkilde: Emil Saggau.

**Ny bog om Almindeligt
Hospital i Helsingør:**

Fattigforsorg i Nordsjælland og Skåne 1575-1654

Torben Bill-Jessen og Lone Hvass har i de seneste år nærstuderet kilderne fra Almindeligt Hospital i Helsingør for årene 1575-1654.

Resultatet af deres omfattende studier udkom i oktober 2023 i en smuk bog på 324 sider med titlen *Fattigforsorg i Nordsjælland og Skåne 1575-1654*. Bogen er udgivet på Forlaget Ankeret.

Ved Reformationen blev Helsingør Almindelige Hospital oprettet i det tidligere karmeliterkloster »Vor Frue Kloster«. Her udspandt sig i de følgende århundreder en stor del af Helsingørs socialhistorie ikke kun blandt byens fattige og syge, men også blandt fattiglemmer fra mange nordsjællandske sogne.

Klosterets kapitelsal blev fattiglemmernes syge-og arbejdsstue med plads til 20-30 personer. En tilhørende avlsbygning, bestående af to-tre store længer, blev bygget tæt op til det gamle klosters nordlige fløje.

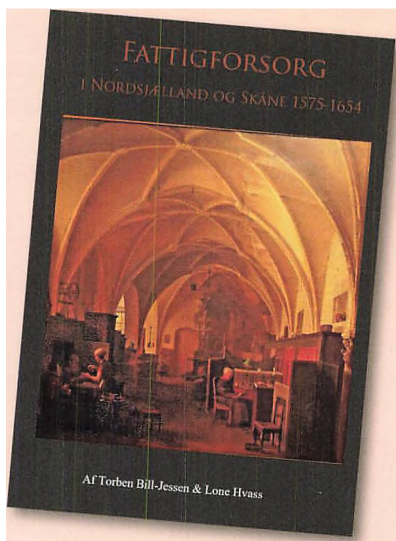
Der var lader, stald med husdyr, tørvehus, forråds-kamre, stort kornloft, eget slagteri, bryggeri og malteri – dertil kom en hestemølle og en vejrmølle. Kældre og lofter lå inde med store beholdninger af nedsaltet kød og

fisk, skaffet til huse ved storstilet handel med skuder i byens havn.

Bogen koster 298 kr. (+ evt. porto) og kan købes ved at sende en mail til btsnekkersten@gmail.com eller en SMS til Bente Thomsen, tlf. 21 25 68 30.

Skriv dit navn, telefonnummer og adresse.

Efterfølgende kan bogen afhentes på Forlaget Ankeret i Snekkersten, overleveres ved et af foreningens arrangementer, sendes med post eller der kan laves en aftale om levering.

Fra det gamle Helsingør:

Museerne Helsingør. Årbog 2023

Fra det gamle Helsingør – Museerne Helsingørs Årbog 2023 udkommer i midten af november.

Artiklerne i »Fra det gamle Helsingør – Museerne Helsingørs Årbog 2023« spænder fra middelalderen til i dag. Mogens Fenger placerer Helsingør i det middelalderlige Europa.

I 1600-tallet gjorde myndighederne, hvad de kunne for at fordrive fattige og kriminelle. Dette emne er undersøgt nærmere af Torben Bill-Jessen. David Høyer skriver om slaven Hans Rasmussen Østergaard, som i 1821 var den sidste, der blev henrettet på Kronborg. Christian Donatzky beretter om Helsingør Dagblad, som blev grundlagt af hans forfader Henrik Donatzky i 1867. Med en artikel om Drivkvasen Yrsa belyser Bente

Kontingentet for 2024 er uændret: 225 kr. for enkeltpersoner, 275 kr. for par og 575 kr. for firmaer.

Betaling kan ske på Historisk Forenings konti:

Bank: Reg. 2255, konto 1905 639 169
MobilePay nr. 307140.

Thomsen fiskernes liv i Hornbæk i begyndelsen af 1900-tallet. Nyeste tid er repræsenteret i Iben Vyff artikel med erindringer fra værftet og allernyeste tid med Finn Strabos artikel om restaureringen af Hellebæk Kirke i 2021.

Årbogen bliver præsenteret på Kulturværftet i Helsingør onsdag den 15. november 2023 kl. 14-15. Foreningens medlemmer indbydes til at komme til præsentation.

Tilmelding til præsentationen er nødvendig. Send en mail til btsnekkersten@gmail.com eller en SMS til Bente Thomsen på 21 25 68 30.

Årbogen udleveres til medlemmer, der har betalt kontingent for 2024. Det betyder, at deltagere ved bogpræsentationen kan få bogen med hjem, såfremt de allerede da har betalt kontingent for 2024. Der bliver også mulighed for at få bogen ved foredraget den 25. november.

Nyt fra Museerne Helsingør

Nu er 2023 ved at være slut. Det har igen været et godt og begivenhedsrigt år for vores museer og et årsskifte kalder altid på bagudrettet refleksion.

I skal alle have tak for det gode samarbejde der er mellem jer i Helsingør Historiske Forening og Museerne Helsingør. Specielt er Historiens Dag og foredragsrækken på Dækket på Kulturværftet en god måde, hvorpå vi i fællesskab styrker vores fælles ønske om at formidle spændende lokale historier ud til helsingoranere og andre interesserede.

Vi glæder os over at opleve, at mange har fået en bevidsthed om, at vores eventprogram tilbyder mange gode tilbagevendende tilbud: Bl.a. ferieåbning og drop in aktiviteter på Skibsklarerergaarden, topkvalitet i undervisningstilbud og byvandring samt en kvalitet i udstillinger både inde på museerne og ude i byrummet.

Vi håber at I nyder tilbuddene.

I skrivende stund arbejder vi frem mod den næste udstilling på Kulturværftet, som vi kan løfte sløret for har arbejdstitlen: »Straffet og udstødt«. Her udfordrer vi fortsat udstillingsrummets muligheder og finder ny viden om emnet fra et Helsingørsperspektiv. Udstillingen »Turen går til Helsingør« var jo første skridt på vores vej mod at finde et format til »Dannelsesinstitution 2.0« hvor bymuseum og bibliotek står stærkere sammen og hver for sig.

Pr. 1. oktober fratrådte Museets leder David Høyer til fordel for et drømmejob som museumschef for Krigsmuseet og Frihedsmuseet. Vi takker ham for at have ført Museerne Helsingør ind i en stabil periode, hvor vi nyder godt af opbakning fra borgere og politikere, og ønsker ham held og lykke fremover. Vi arbejder på at rekruttere en ny leder hurtigst muligt. I mellemtiden vil centerchef for Kultur og Turisme i Helsingør Kommune Morten Østergaard være konstitueret leder.

Vores nuværende souschef Iben Vyff vil fortsat varetage sine opgaver og Frederikke Heick er konstitueret som faglig leder.

Braunlus og Hogenberg: Helsingør 1582.

Billedkilde: Det kongelige Bibliotek.